

POLITIET

Veileder

Kommune - politisamarbeid

Innholdsfortegnelse

Forord	3
1. Innledning	4
1.1 Formål.....	5
2. Felles utfordringer – ulike virkemidler	6
2.1 Politiets rolle og ansvar.....	7
2.2 Kommunenes rolle og oppgaver	10
2.3 Hvorfor samordning og samarbeid mellom kommune og politi er viktig	12
3. Avtale om kommune- og politisamarbeid	14
4. Politiråd	15
4.1 Hva kjennetegner et godt politirådssamarbeid?..	16
4.1.1 Deltakelse fra øverste ledelse i kommunen og lokalt politi.....	16
4.1.2 Fast møtestruktur	16
4.1.3 Ivaretagelse av lokale utfordringer	17
4.1.4 Godt samarbeidsklima	17
4.1.5 Gjensidig informasjonsdeling	17
4.1.6 Kunnskapsbasert politiarbeid	17
4.2 Næringsliv, frivillige aktører og videregående skoler i politirådsarbeidet – utvidet politiråd	18
4.3 Formalisert samarbeid om avgrensede temaer.....	19
4.4 Regionalt politiråd.....	20
5. Politikontakt	21
5.1 Oppgaver	21
5.2 Forankring og fullmakter.....	22
5.3 Organisering og tilrettelegging	22
6. Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)	23
7. Evaluering	25
8. Avslutning	26
9. Dokumentrevisjon	27

Forord

Kommunene og politiet skal bidra til redusert kriminalitet og økt trygghet for innbyggerne. Begge aktørene har sentrale funksjoner innen forebygging, samfunnssikkerhet og beredskap.

Samarbeid mellom kommunene og politiet gir mer kunnskap og et bedre beslutningsgrunnlag for å iverksette strategier og tiltak. Både forebygging og beredskap krever tett dialog og samarbeid mellom politi, kommune, innbyggerne og andre aktører i lokalsamfunnet.

Denne veilederen er utarbeidet i samarbeid mellom Kommunesektorens organisasjon KS og Politidirektoratet. Formålet er å gi råd og anbefalinger om videre utvikling og styrking av samarbeidet mellom politi og kommune.

Politirådet er etablert som en formalisert arena for kommune- og politisamarbeidet. Politikontaktene skal være bindeleddet mellom politiet og kommunene og skal bidra til tettere samarbeid om forebygging og beredskap. Vi ønsker at denne veilederen skal bidra til videreutvikling av dette samarbeidet.

BENEDICTE BJØRNLAND POLITIDIREKTØR

LASSE HANSEN ADM.DIR KS

1. Innledning

Samarbeid mellom kommune og politi er sentralt for å lykkes med å forebygge kriminalitet og uønskede hendelser i lokalsamfunnet. For å kunne gjøre gode prioriteringer og iverksette effektive forebyggende tiltak, må aktørene ha god kunnskap om samfunns- og kriminalitetsutviklingen og om årsaker til kriminalitet og uønskede hendelser. Kommune og politi må samarbeide om å kjenne behovene til sine innbyggere, slik at de kan utvikle sine tjenester på en måte som understøtter de faktiske behovene i sitt lokalmiljø.

Kommune- og politisamarbeidet må hele tiden være i utvikling, hvor gjensidighet og forpliktende samarbeid er tema. Kommune og politi er to svært forskjellige aktører. Det er viktig at samarbeidet er bygget på en gjensidig forståelse og respekt for aktørenes samfunnsoppdrag.

Kommunen representerer det lokale administrative og folkevalgte nivået i Norge. Kommunen har ansvar for en lang rekke tjenester til innbyggerne, for myndighetsutøvelse og samfunnsutvikling. Kommunen er også viktige for å kunne forebygge kriminalitet og uønskede hendelser, bidra til god samfunnsikkerhet, beredskap og trygghet for innbyggerne.

Politiet er en statlig virksomhet underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Forebygging er i kjernen av politiets

samfunnsoppdrag. Kriminalitetsforebygging er en hoveddel i politiets samlede forebyggende innsats. Samfunnsikkerhet og beredskap, trafikkikkerhet, trygghetsskapende og tillitsbyggende arbeid er også sentrale deler av politiets forebyggende innsats.

Politiet har plikt til å samarbeide med andre offentlige myndigheter og organisasjoner når deres oppgaver berører politiets virkefelt¹. For kommunene vil samarbeid være regulert i en rekke ulike særlover for ulike virksomheter/tjenester.

Det regionale forvaltningsnivået i Norge, fylkeskommunene, har ansvar for de videregående skolene. Hvordan samarbeidet mellom politi og fylkeskommune evt. kan formaliseres, vil i denne veilederen kun kort bli nevnt i de sammenhenger det er naturlig.

Samarbeidet mellom politi og kommune er avhengig av hvordan begge organiserer sin virksomhet og prioriterer sine innsatser. Politiet er avhengig av at kommunene setter av ressurser til å følge opp sitt ansvar og sine forpliktelser. Politirådet er en velegnet arena hvor politiet kan ta dette direkte opp med kommunens ledelse som i sin tur har stor innflytelse på kommunens prioriteringer. Politirådet er også en velegnet arena for kommunene for å ta opp hvordan politiet prioriterer og følger opp sine oppgaver samt forpliktelser. Samtidig har politiet en styringsstruktur hvor en del viktige prioriteringer fattes nasjonalt. Dette betyr at kommunene også må kunne påvirke gjennom andre administrative eller politiske kanaler.

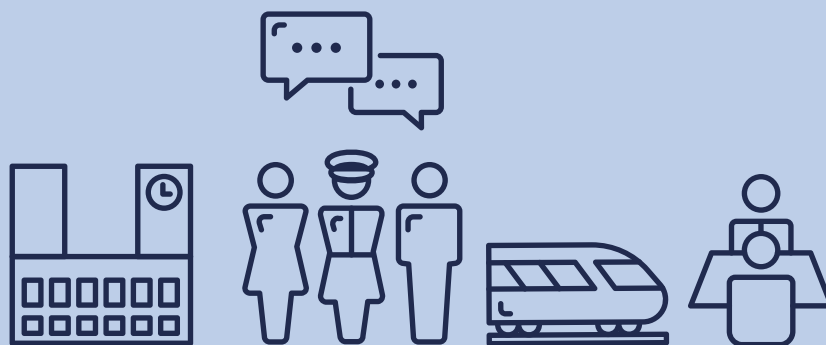
¹ Jf. politiinstruksen § 15-1 (politiets alminnelige samarbeidsplikt). Plikten til å samarbeide om forebyggende virksomhet er omtalt særskilt i § 10-1.

1.1

Formål

Veilederen gir råd og anbefalinger om utvikling av samarbeidet mellom politi og kommune, samt involvering av innbyggere og andre aktører i lokalsamfunnet. Den retter seg mot ledere og medarbeidere i politi og kommune, samt folkevalgte i kommunen.

Veilederen er ment som en støtte i samhandlingen mellom kommune og politi. Samarbeidet mellom politi og kommune må utvikle seg i tråd med lokale behov. Politi og kommune må sammen finne frem til løsninger som best passer for det enkelte lokalsamfunn.

2.

Felles utfordringer – ulike virkemidler

Samarbeid mellom kommune og politi er sentralt for å lykkes med å forebygge kriminalitet og uønskede hendelser i lokalsamfunnet. For å kunne gjøre gode prioriteringer og iverksette effektive forebyggende tiltak, må aktørene ha god kunnskap om samfunns- og kriminalitetsutviklingen og om årsaker til kriminalitet og uønskede hendelser. Kommune og politi må samarbeide om å kjenne behovene til sine innbyggere, slik at de kan utvikle sine tjenester på en måte som understøtter de faktiske behovene i sitt lokalmiljø.

Koordinering av konkrete tiltak rettet mot felles problemstillinger vil være viktig i samarbeidet. Dette kan gjøres i form av avtaler og/eller handlingsplaner for hvordan kommune og politi kan håndtere avgrensede utfordringer.

Eksempler på felles utfordringer og gjensidige avhengigheter

- Samfunnssikkerhet og beredskap
- Ulykker og naturkatastrofer
- Trafikksikkerhet
- Trygghet i det offentlige rom, trygt uteliv mv.
- Kriminalitet begått av barn og unge
- Rus- og psykiatriproblematikk
- Trygge skoler
- Kriminelle nettverk, herunder gjenger
- Arbeidslivskriminalitet og annen økonomisk kriminalitet
- Miljøkriminalitet
- Vold i nære relasjoner, æresrelatert vold mv.
- Seksuelle overgrep (inkl. på nett)
- Kriminalitet på internett og sosiale medier
- Hatkriminalitet
- Trusler mot lokale folkevalgte og deltakere i samfunnsdebatten
- Radikalisering og voldelig ekstremisme
- Pågående livstruende vold (PLIVO)

2.1

Politiets rolle og ansvar

Politiets samfunnsoppdrag er forankret i politilovens §§1 og 2. Politiet har oppgaver innen en rekke fagområder; Forebygging, straffesaksbehandling, politioperativt og beredskap, forvaltning, sivil rettspleie, etterretning, grense og utlendingsforvaltning, trafikk sikkerhet og ID forvaltning. Politiets hovedoppgave er å bidra til redusert kriminalitet og skape økt trygghet for innbyggerne.

Politiet må ha god kunnskap om lokale forhold, innbyggernes behov samt være tilgjengelig og tilstede for innbyggerne. Politiet skal ha nært samarbeid med kommunene og god samhandling med andre nødetater. Politiet skal bidra med informasjonsdeling mellom etatene.

Politiets organisasjon er bygd opp med særorgan og politidistrikt². Politidistriktene er igjen inndelt i funksjonelle og geografiske driftsenheter med underliggende tjenesteenheter og tjenestesteder.

Forebygging er politiets hovedstrategi og alle fagområder i politiet skal ha en forebyggende tilnærming innen egne fagområder³.

Politidistriktene har dedikerte forebyggende fagstillinger innen noen spesialiserte fagområder. Dette er blant annet politikontakter, næringslivskontakter, familievoldskoordinatorer, forebyggende risikovurderere, radikaliseringskontakter og mangfoldskoordinatorer.

Enkelte politidistrikt har også mangfoldskoordinator. Funksjonene kan gi viktige bidrag inn i kommune- og politisamarbeidet, og kan sammen med politikontaktene bidra til et helhetlig og bredt samarbeid mellom politiet og kommunene. Ulike beredskapsfunksjoner i politidistriktene har også en viktig rolle mot kommunene i det forebyggende planarbeidet. Disse funksjonene vil kunne bidra både til deling av fagkunnskap og informasjon, gi råd og veiledning innen ulike fagområder og bidra med gjennomføring av tiltak og deling av informasjon i egne samarbeidsfora.

² For mer informasjon, se www.politi.no.

³ Politidirektoratet (2020). *I forkant av kriminaliteten: Forebygging som politiets hovedstrategi (2021-2025)*.

Viktige forebyggende funksjoner i politiet

- **Politikontakt:** Politikontakten er det daglige kontaktleddet med kommunene, og rådgiver innenfor kriminalitetsforebyggende arbeid. Politikontakten har en viktig forebyggende rolle ved å bidra til samhandling, sørge for kunnskapsdeling og erfaringsutveksling mellom politiet og ulike samarbeidsaktører i kommunen.
- **Næringslivskontakt:** Skal arbeide med å forebygge og redusere arbeidslivskriminalitet og kriminalitet rettet mot næringsliv. Funksjonen skal bidra til et godt lokalt samarbeid mellom politi, næringsliv, sikkerhetsmyndigheter og andre aktører i det sivile samfunn.
- **Radikaliseringskontakt:** Funksjon som koordinerer arbeidet i politidistriktet med å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme. Radikaliseringskontaktene har et naturlig og tett samarbeid med Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og andre aktører på feltet.
- **Mangfoldskoordinator:** Funksjon som koordinerer mangfoldsarbeid i politidistrikter og særorgan. Funksjonen bidrar også til å følge opp kontakt med ulike aktører i samfunnet knyttet til mangfoldsarbeidet.
- **Familievoldskoordinator:** Funksjon som koordinerer politidistriktets oppfølging av vold i nære relasjoner. Dette favner bl.a. ulike beskyttelsestiltak og samhandling med andre aktører om oppfølging av utsatte.
- **Fagansvarlig for forebygging av partner- og æresrelatert vold (tidligere SARA koordinator):** Fagansvarlig skal sørge for at eget politidistrikt har kompetanse til å systematisk risikovurdere og forebygge partner- og æresrelatert vold.
- **Nettpatrolje:** Politiets nettpatroljer er tilstede på nett og i sosiale medier og tar imot informasjon og tips om kriminalitet på nett. De gir råd og veiledning om kriminalitet som foregår internett, svarer på spørsmål, og gir råd om hvordan forebygge kriminalitet.
- **Støttesenter for kriminalitetsutsatte:** En rådgivningsstjeneste for personer utsatt for integritetskrekkende kriminalitet. Støttesenterets oppgaver er å hjelpe med informasjon og veiledning om det å anmelde, støtte hele veien fra politianmeldelse til saken er avgjort, vitnestøtte før, under og etter en eventuell rettssak, samt hjelp til å søke voldsoffererstatning. Det er etablert et støttesenter for kriminalitetsutsatte i alle politidistrikter.
- **Statens barnehus:** Et tilbud til barn og ungdom som kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep, der det foreligger en politianmeldelse. Tilbudet er også for voksne med en psykisk utviklingshemming
- **Miljøkrimkoordinator:** Faglig rådgiver på miljøfeltet med kontaktansvar for miljørelatert etterretning, og vil også kunne delta i etterforskningen av miljøkriminaliteter.

For politiet utgjør etterretning en sentral del av det totale kunnskapsgrunnlaget. Gjennom å behandle og analysere informasjon fra interne og eksterne kilder om personer, grupper og fenomener relatert til kriminalitet og andre uønskede hendelser, vil etterretning bidra til å gi et felles situasjonsbilde og legge til rette for fremtidsrettede analyser. Dette kan bidra til å redusere usikkerheten rundt prioriteringer og beslutninger om tilnærming, prioritering og valg av forebyggende tiltak. Politiet skal jobbe kunnskapsbasert med forebygging som hovedstrategi.

Særlig barn og unge opplyser om lavere terskel for å ta kontakt med politiet gjennom nettpatroljene enn gjennom de mer tradisjonelle kanalene. Nettpatroljene er en viktig medspiller i kommune- og politisamarbeidet gjennom sine muligheter for å nå ut til et stort antall personer og virksomheter med informasjon og forebyggende råd.

2.2

Kommunenes rolle og oppgaver

Kommunenes hovedoppgave er å yte tjenester, drive samfunnsutvikling og utøve offentlig myndighet gjennom et sterk og representativt lokaldemokrati med aktiv innbyggerdeltakelse (jf. Kommuneloven § 1). Kommunene er folkestyrte organisasjoner. Få organisasjoner har så mange og så stort spenn i oppgaver som den norske velferdskommunen. Dette skyldes at staten har delegert mye av tjenesteproduksjonen i velferdsstaten til kommunene. Dette favner vidt, fra å sørge for at vi får rent vann i springen til institusjonsbaserte tjenester for pleietrengende eldre.

Kommunen leverer universelle og «byggende tjenester» som helsestasjoner, barnehage, skole og kulturtiltak. De har andre målsetninger enn at de skal forebygge kriminalitet direkte, men de har slik forebygging som en tydelig bieffekt. Samtidig er de arenaer hvor alvorlig kriminalitet kan oppdages (f.eks. vold og seksuelle overgrep) og hvor samspillet med politiet er helt vesentlig.

Kommunen har ansvar for forebyggende tjenester og tiltak mot utsatte grupper, for individrettede tjenester rettet mot barn og unge med atferdsproblemer eller som er utsatt for omsorgssvikt og for tiltak overfor voksne utsatt for vold. Kommunen har ansvar for tjenester rettet mot mennesker med rusutfordringer og psykiske lidelser – og tjenester og tiltak

som skal bidra til at personer som slipper ut av fengsel etter soning kommer tilbake til et normalisert liv. Kommunene spiller en rolle som myndighetsutøver (eks. alkoholpolitikk, fastsette politivedtekter, bygningsmyndighet), som brann/redningsetat, som næringsutvikler for å skape arbeidsplasser og som planmyndighet for å skape gode og trygge sentrums- og bomiljøer. I tillegg spiller kommunene en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet. De har ansvar for å forebygge, verne seg mot og håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner og som setter liv og helse i fare.

Kommunene varierer sterkt i innbyggertall, areal, topografi, næringsstruktur, befolkningssammensetning, økonomi og en rekke andre forhold. Det er et enormt spenn fra Utsira med ca. 200 innbyggere og 45 ansatte til Oslo med 700.000 innbyggere og over 50.000 ansatte. De har likevel ansvar for de samme oppgavene («generalistkommuneprinsippet»). Dette innebærer stor frihet i hvordan de løser disse; i egen regi, ved interkommunalt samarbeid eller gjennom kjøp av tjenester.

Helt siden 1837 har kommunene vært egne rettssubjekter, med stor frihet til å ta seg av lokale saker uten inngripen fra staten. Kommunene er ikke underlagt statens hierarkiske organisasjon, og inngripen i eller begrensninger i det lokale selvstyret må ha hjemmel i lov. Kommunenes frihet er bl.a. begrenset gjennom opplæringslov, barnehagelov, kommunehelsetjenestelov, sosialtjenestelov og barnevernlov. Dette er lovverk som gir individuelle rettigheter og har et sett av kvalitets- og bemanningsnormer som legger klare føringer på kommunens ressursbruk. Utover dette styrer staten kommunene gjennom budsjettvedtak i Stortinget som selvsagt gir rammer for hva kommunene kan prioritere.

Kommunenes oppgaver innen kultur, næring og miljø er i mindre grad lovregulert fra statens side. Her er kommunens frihetsrom større.

Kommunene er folkevalgte og demokratiske organisasjoner med myndighet til å bestemme hvordan kommunens ressurser skal brukes og hvordan kommunens skal organiseres politisk og administrativt. Det betyr at kommunene ikke bare er ulike langs en rekke bakgrunnsvariabler og hvilke utfordringer de står overfor. De er også gitt frihet til å prioritere ulikt. Et resultat av dette kan være at kommuner som utad ser ganske like ut, kan være ulike i både hvordan de organiserer sin virksomhet og hvordan de prioriterer sine innsatser. En og samme kommune kan dessuten gjøre betydelige endringer i sine prioriteringer og organisasjonsform etter et kommunevalg – hvis nye politikere mener det er hensiktsmessig.

2.3

Hvorfor samordning og samarbeid mellom kommune og politi er viktig

Kommune og politi har begge som målsetting å forebygge kriminalitet og andre uønskede hendelser. Hvis kommune og politi ikke samordner prioriteringer og innsats kan det oppstå flaskehals, misforståelser rundt ansvarsforhold og at viktige utfordringer ikke tas tak i. I verste fall kan innsatser motvirke hverandre.

Samordning er synonymt med å koordinere: ”Med samordning sikter vi her til en prosess der selve kjernen er at ulike mål, verdier, aktiviteter, ressurser eller andre premisser blir sett i sammenheng, prioritert, avveid og tilpasset hverandre” (DIFI 2014:14).

Samarbeid er en måte å samordne og koordinere på, basert på frivillighet mellom likestilte aktører. Politiet og kommunene er selvstendige aktører i arbeidet med å forebygge kriminalitet og uønskede hendelser.

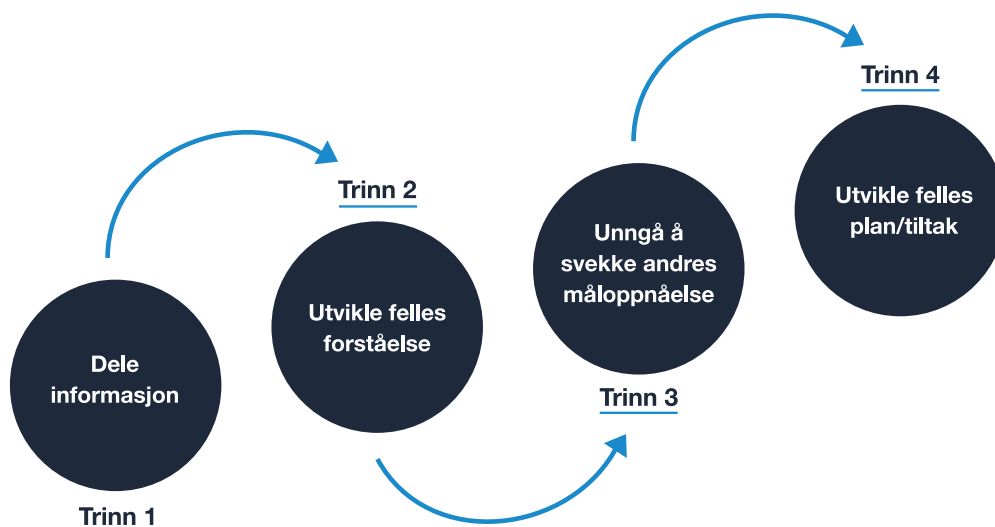
Det er opp til kommunene om de vil delta i politiråd, etablere SLT-modell eller utarbeide en samarbeidsavtale med politiet. Kommune og politiet er spesialiserte og komplekse organisasjoner, hvor det kan være både interessemotsetninger, faglig uenighet og målkonflikter internt - og mellom dem. Hvis kommune og politi «fritt- og villig» velger å samarbeide, er en forutsetning for å lykkes at samarbeidet er godt forankret i de respektive

organisasjoners ledelse. Dette er en forutsetning for at det kan fattes nødvendige beslutninger både om forpliktende deltakelse på felles samhandlingsarenaer og at det stilles nødvendige ressurser til rådighet for å møte konkrete utfordringer.

Samordning dreier seg således også om hierarkisk styring internt i hhv. politi og kommune. Samtidig er det viktig å understreke at mye av samordningen mellom førstelinjen i hhv. politi og kommune skjer uten at dette er pålagt. Dette ut fra en forståelse av at man arbeider med samme utfordring, men med ulike ressurser som utfyller hverandre.

Det er rimelig å snakke om ulike grader av samordning. DFØ har illustrert dette gjennom en samordningstrapp⁴.

⁴ Se nettsiden til Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ): [Samordning - DFØ \(dfo.no\)](https://www.dfo.no)

Behov for økende samordning

Politi og kommune bedriver samordning på alle de fire trinnene, og samordningen blir mer krevende desto høyere opp i trappen man kommer. Det nederste trinnet dreier seg om å utveksle informasjon og kunnskap. Deretter er det opp til aktørene hvordan de skal tilpasse seg den informasjonen de får.

Aktørene kan også «gå videre» og bruke denne informasjonen og kunnskapen til å forsøke å utvikle en felles problem- og løsningsforståelse. Hvis møtet mellom den politifaglige kunnskapen med f.eks. den helsefaglige og sosialfaglige kunnskapen som kommunens fagfolk besitter, resulterer i en slik felles forståelse, vil det i sin tur øke sannsynligheten for at de vil finne fram til løsninger uten at dette er pålagt ovenfra. Mye av arbeidet innen rammen av SLT-modellen skjer på denne måten.

Et resultat av en slik felles forståelse vil kunne være at aktørene endrer eller justerer sine planer eller policy for å unngå å svekke de andre enhetenes måloppnåelse.

Det øverste trinnet i samordningstrappen dreier seg om å utvikle en felles plan/tiltak hvor ressursinnsats koordineres i tid og rom. Dette kan f.eks. dreie seg om handlings- eller tiltaksplan overfor en bestemt kriminalitetsutfordring (eks. æresrelatert vold, «utelivsvold», gjengkriminalitet, ekstremisme mm.), oppfølging på individnivå (jf. ungdoms-oppfølging og ungdomsstraff), eller PLIVO⁵-øvelser i et samspill mellom politi, skole og helsetjeneste.

På de to nederste trinnene dreier det seg mest om frivillig tilpasning. På de to øverste vil det også dreie seg om at det er nødvendig å treffe overordnede beslutninger hvor ulike hensyn må avveies mot hverandre, hvor en blir enige om hvem som har ansvar for hva og hvor nødvendige ressurser for å møte utfordringen settes av. Dette er hovedbegrunnelsen for at både ledelsen i lokalt politi og både den politiske og administrative ledelsen i kommunen bør delta i eksempelvis politirådet.

⁵ PLIVO – pågående livstruende vold.

3.

Avtale om kommune- og politisamarbeid

Å inngå en forpliktende, gjensidig avtale er et viktig fundament for videre utvikling av samarbeidet. Dette er et av hovedformålene med avtale om kommune- og politisamarbeid⁶. Rammene rundt det lokale politirådssamarbeidet kan fastsettes i denne avtalen. Avtalen gir en mulighet til å beskrive og formalisere lokale strategier, tiltak, oppgaver og samarbeidsformer.

Politiet skal tilby kommunene avtale om kommune- og politisamarbeid. Det er frivillig for kommunene å inngå en slik avtale med politiet. Med avtalene ønskes det å skape et felles utgangspunkt og en felles forståelse for politiets og kommunenes kjerneoppgaver og intensjon om gjensidig samarbeid for å løse disse til det beste for innbyggerne.

Avtaleinnholdet må utformes lokalt. Det anbefales at partene blir enige om plan for revisjon for avtalen. Satsingsområdene i avtalen bør revideres med utgangspunkt i kommunens og politiets prioriteringer, samt på grunnlag av kunnskapsprodukter fra politi og kommune. Betydningen av et langsiktig perspektiv på de strategiske målsettingene fremheves som vesentlig⁷.

Politiet har utfra politiinstruksen § 15 en særskilt plikt å samarbeide med skole- og sosialmyndighetene. Det er fylkeskommunene som har ansvaret for videregående opplæring og derved de videregående skolene. Det er opp til lokalt politi og den enkelte videregående skole å utarbeide en formalisert samarbeidsavtale som omhandler forebygging, beredskap og sikkerhet ved den enkelte skole. Likeledes er det mulig å utarbeide en slik samarbeidsavtale mellom fylkeskommune og politidistrikt⁸.

⁶ Det har tidligere vært to ulike avtaletyper; avtale om politiråd og avtale om tjenestetilbud. Dette samles nå i én avtale; avtale om kommune- og politisamarbeid.

⁷ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2021). *Evaluering av nærpoltireformen – statusrapport 2020*. DFØ rapport 2021:1, s. 37.

⁸ Se for eksempel nettsiden til Trøndelag fylkeskommune: [Samarbeid mot kriminalitet - Trøndelag fylkeskommune \(trondelagfylke.no\)](https://www.trondelagfylke.no/Samarbeid-mot-kriminalitet)

4.

Politiråd

Politiråd er et formalisert samarbeid mellom kommune og lokalt politi. Målet er å forebygge kriminalitet og uønskede hendelser gjennom samarbeid på tvers av etater og sektorer. Politirådet favner samarbeid om kriminalitetsforebygging, redning og beredskap og trygghet i lokalsamfunnet. Rådet er et møtested på strategisk ledernivå og skal sikre utveksling av kunnskap og erfaring mellom kommune og politiet.

Politiet er gitt føring om å invitere alle landets kommuner til å inngå i et politirådssamarbeid.

Siden kommunene gjennom kommuneloven (1992/2018) er gitt stor frihet til hvordan de organiserer sin virksomhet, kan de ikke pålegges å delta i politiråd eller inngå en samarbeidsavtale med politiet. Det store flertallet av landets kommuner har likevel etablert et samarbeid i form av politiråd eller andre samarbeidsformer med politiet.

Politirådernes formål er å utveksle informasjon, dele kunnskap og etablere felles problemforståelse av betydning for de prioriteringer og beslutninger som aktørene foretar. Kjerneaktiviteter for politirådene er konkretisering av strategier, mål, innsatsområder og tiltak⁹. Gjennom utveksling av kunnskap og erfaring mellom politi og kommune kan politirådet bidra til involvering og gjensidig ansvarliggjøring av lokale myndigheter, næringsliv, sivilsamfunn samt politiet. Dette med mål

om å styrke det samlede arbeidet innen kriminalitetsforebygging, beredskap og samfunnssikkerhet. Partene i politirådet har ansvar for å formidle rådets funksjon og betydning i egen organisasjon.

En overordnet plan for politirådet er et viktig fundament som skaper forutsigbare rammer for samarbeidet. Samordning av strategiske beslutninger for det forebyggende arbeidet og utarbeidelse av felles handlingsplaner er viktige grep for politirådsarbeidet. Også bruk og jevnlig revisjon av kommunens politivedtekter kan være viktige verktøy.

Det er viktig å bygge kultur for utveksling av informasjon og kunnskap mellom kommune og politi. Dette gir et bedre beslutningsgrunnlag for å gjøre de riktige prioriteringene og iverksette tiltak som samlet sett gir størst forebyggende effekt for innbyggerne.

⁹ Politirådene bør fortrinnsvis jobbe på strategisk nivå, jf. DFØ (2021:1, *Evaluering av nærpoltireformen*, s. 37).

4.1

Hva kjennetegner et godt politiråds-samarbeid?

Politirådene er forskjellig sammensatt og driftet ut fra eksempelvis kommunens størrelse og formell oppbygning av administrasjonen. Evalueringer av politirådene gir likevel kunnskap om hva som er suksesskriterier i samarbeidet og hvordan det oppnås ønskede effekter. Funnene og anbefalingene nedenfor er hentet fra nasjonal evaluering (Rambøll 2014), egenevalueringer gjennomført av politirådene samt evalueringer av pilotprosjekter for styrket samarbeid gjennomført i Agder politidistrikt og Sør-Øst politidistrikt (2021), og illustrerer enkelte forutsetninger som bidrar til vellykket samarbeid.

4.1.1 Deltakelse fra øverste ledelse i kommunen og lokalt politi

Deltakelse i politirådene fra strategisk ledernivå i både kommune og lokalt politi er et viktig suksesskriterium for at samarbeidet skal lykkes.

Fra kommunens side er det viktig med representasjon fra både politisk og administrativ ledelse. Det er naturlig at politikontakten deltar i politirådet i sin kommune.

Politirådsarbeidet må også ha god forankring for øvrig i begge organisasjoner, for at strategier og tiltak skal bli iverksatt på en effektiv måte. Det anbefales at politirådssamarbeidet omfatter det øvrige kriminalitetsforebyggende arbeidet, som SLT (Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) eller tilsvarende samarbeidsmodeller.

4.1.2 Fast møtestruktur

Jevnlig gjennomføring og god struktur på møtene er viktige elementer i politirådsarbeidet. Skriftlig dagsorden bør sendes ut i god tid og det bør skrives møtereferat som konkretiserer oppgaver, ansvar og tidsfrister. Dette bidrar til å strukturere arbeidet, forplikte partene samt skaper kontinuitet og fremdrift.

Hvor ofte politirådene bør ha møte avhenger av lokale behov. Det bør være minimum to møter årlig, men det anbefales flere møter for å sikre fremdrift i arbeidet.

4.1.3 Ivaretagelse av lokale utfordringer

Det er store forskjeller i hvilke temaer som settes på dagsorden i de ulike politirådene. Evne til å ta tak i aktuelle og reelle problemstillinger i lokalsamfunnet er et vesentlig suksesskriterium. Videre er det viktig å involvere aktuelle aktører i lokalsamfunnet, herunder næringsliv og frivillige organisasjoner.

4.1.4 Godt samarbeidsklima

Gjensidig informasjonsutveksling og kommunikasjon er viktig for å sikre godt samarbeidsklima. Dialog og samhandling er viktig for å skape felles situasjonsforståelse og diskusjon rundt fokusområder og tiltak på tvers av etatene.

Godt samarbeid kjennetegnes av:

- gjensidig respekt og tillit mellom deltagerne
- åpen og konstruktiv dialog
- kunnskap om og interesse for hverandres fagfelt
- kompetanse og felles interesse i å løse utfordringer

Videre fremheves betydningen av at deltagerne har god forståelse for ansvarsfordelingen mellom politi og kommune, at arbeidet prioriteres på ledernivå, at deltakerne møter godt forberedt og følger opp beslutninger.

4.1.5 Gjensidig informasjonsdeling

Samarbeidsaktørene bør ha kunnskap om hverandres rammebetingelser og forståelse for handlingsrommet innenfor lovverket. Taushetsplikt oppgis ofte å være et hinder for samarbeid mellom etater. Ansatte i offentlige etater er underlagt taushetsplikt ved lov¹⁰. Det forutsettes at deltakerne i politiråd er godt kjent med eget mulighetsrom for deling av opplysninger¹¹.

Det anbefales at politirådet ber om kunnskapsgrunnlag fra respektive etater, som i fellesskap kan brukes som beslutningsgrunnlag på relevante saker i politirådet. Dette for å sikre et mest mulig helhetlig situasjonsbilde.

4.1.6 Kunnskapsbasert politiarbeid

Politiet skal jobbe kunnskapsbasert med forebygging som hovedstrategi¹². Politiet har utviklet en egen metode for å i større grad strukturere det kunnskapsbaserte arbeidet. Dette gjøres gjennom en prioriteringsprosess og en tiltaksprosess. Det anbefales at disse prosessene kobles mot politirådsarbeidet. Kommunen skal involveres innledningsvis i alle prosesser hvor de er en aktør.

¹⁰ Se blant annet; Oslo kommune og Oslo politidistrikt (2021). [Utenfor boksen – innenfor lovverket: Veileder for god informasjonsflyt](#). Utarbeidet i regi av Salto (Sammen lager vi et trygt Oslo).

¹¹ For nærmere informasjon, se Justis- og beredskapsdepartementet (2023). [Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder](#).

¹² Politidirektoratet (2020). [I forkant av kriminaliteten: Forebygging som politiets hovedstrategi \(2021-2025\)](#), pkt. 2.1.

4.2

Næringsliv, frivillige aktører og videregående skoler i politirådsarbeidet – utvidet politiråd

Agder og Sør-Øst politidistrikt ble i perioden 1.1.2018-1.1.2020 gitt i oppdrag å teste ut en modell der næringslivet og frivillige aktører ble inkludert inn i politirådene og på områder som faller næringslivet naturlig. Resultatene og effektene fra disse pilotene er i all hovedsak svært gode og det er allerede etablert faste ordninger i disse to distriktene. I begge distrikt ble pilotene i all hovedsak definert som svært nyttige og en suksess:

”Det er et vesentlig potensial for mer samarbeid med privat næringsliv og frivillig sektor i det lokale kriminalitetsforebyggende arbeidet. Derfor anbefales det at politirådene kartlegger og vurderer mulige samarbeidspartnere i disse sektorene”¹³.

En annen deltaker som kan være aktuell i et utvidet politiråd kan være den eller de videregående skoler som har mange elever fra den aktuelle kommunen.

En utvidelse av politirådsarbeidet må baseres på vurderinger kommune og politiet i fellesskap gjør på selvstendig grunnlag ut fra lokale utfordringer og behov. Der hvor videregående skole, næringsliv og frivillige aktører innlemmes i politirådene, kan dette med fordel beskrives i samarbeidsavtalene.

¹³ PWC (2021). *Evaluering av pilot i Agder.*

4.3

Formalisert samarbeid om avgrensede temaer

Politirådet er et samarbeidsorgan på et overordnet og strategisk nivå. Dette betyr at en rekke problemstillinger som involverer både politi og kommune bør håndteres i et samspill mellom ledere/fagfolk som har et utøvende ansvar og som besitter nødvendig tematisk fagkunnskap og lokalkunnskap. Derfor er det i mange kommuner etablert formaliserte samarbeidsfora på temaer som for eksempel radikalisering/ ekstremisme, uteliv, trafikksikkerhet, arbeidslivskriminalitet, vold i nære relasjoner, rus/psykiatri etc. Det beste eksemplet på et slikt samarbeidsfora på et mer utøvende nivå er SLT-samarbeidet om barne- og ungdomskriminalitet (se pkt. 6).

Et av politirådets viktigste oppgaver vil være å drøfte hvordan en kan organisere, legge til rette for å følge opp et formalisert samarbeid om mer avgrensede temaer på et mer utøvende nivå. Et slik temabasert formalisert samarbeid vil særlig være aktuelt i større kommuner med et spesialisert tjenesteapparat og et spesialisert politi.

Utover dette samarbeider politi og kommunale tjenester løpende om bestemte oppgaver og bestemte målgrupper. I kommunene gjelder dette bl.a. brann- og redningstjeneste, helsetjenester, inkl. legevakt, sosialtjeneste, rusomsorg, barnevern, barnehager og skoler. En del av dette samspillet er lovregulert gjennom de ulike tjenestelover og gjelder oppgave- og ansvarsfordeling mellom

kommune og politi og de inneholder også regler om taushetsplikt, opplysningsplikt, avvergingsplikt, varslingsplikt og anmeldelsesplikt¹⁴. Det forutsettes at ansatte i de ulike tjenester kjenner til det lovverk som regulerer deres virksomhet inklusive kravene til samarbeid med andre etater og virksomheter.

En viktig generell forutsetning for et godt samarbeid mellom etater og virksomheter er at de kjenner godt til hverandres juridiske rammebetingelser. Slik sett kan det være nyttig at også politirådets medlemmer blir gjort kjent med det lovverk som regulerer hhv. politiets og de ulike kommunale virksomhetenes oppgaveløsning og samspillet mellom dem.

¹⁴ Et eksempel på en ny lovbestemt kommunal tjeneste som er regulert gjennom en ny § 3-9b i Lov om Helse- og omsorgstjenester dreier seg om at kommunene skal ha en rådgivende enhet for russaker. Mye av samhandlingen mellom politi og kommunene vil bli regulert gjennom en forskrift.

4.4

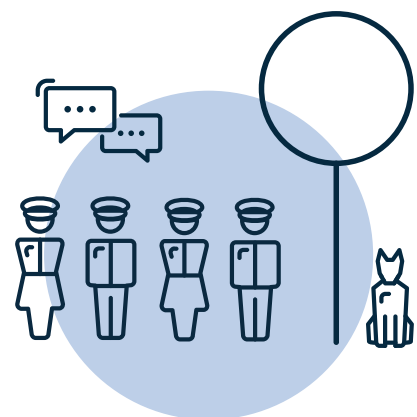
Regionalt politiråd

I noen områder kan det være hensiktsmessig at flere kommuner går sammen om ett felles regionalt politiråd. Det kan eksempelvis være fordi kommunene utgjør et naturlig geografisk område eller allerede har etablert interkommunalt samarbeid (storbyområde/dalføre el.). Det kan også etableres et felles regionalt politiråd som et supplement til de lokale politirådene som er etablert med den enkelte kommune.

Flere faktorer kan begrunne etableringen av slike modeller:

- Felles utfordringer mht. kriminalitet og trygghet.
- Felles handlingsplaner på prioriterte områder.
- Allerede eksisterende interkommunalt samarbeid.
- Den digitale utviklingen – Digitale møter gir rom for forenkling og styrking av samhandlingen.

Det er opp til de deltagende kommuner og lokalt politi hvem som inviteres inn i et slikt politiråd. En naturlig deltaker vil kunne være videregående skoler som dekker den aktuelle region. Enkelte frivillige organisasjoner som spiller viktige roller i både forebygging og beredskap (eks. idrett, større humanitære organisasjoner) har profesjonelt ansatte og en god struktur på det regionale nivået, slik at de kan ha mye å tilføre et slikt regionalt politiråd.

5. Politi- kontakt

Politikontakten er det daglige kontaktleddet med kommunene, og rådgiver innenfor kriminalitetsforebyggende arbeid.

Politikontakten har en viktig forebyggende rolle ved å bidra til helhetlig samhandling, sørge for kunnskapsdeling og erfaringsutveksling mellom politiet og ulike samarbeidsaktører i kommunen.

Alle kommuner skal være tildelt en politikontakt. Organisering vil være ulik og tilpasset lokale forhold. Det er likevel en føring at en politikontakt som hovedregel har ansvar for maksimalt 3 kommuner, avhengig av kommunestørrelse¹⁵.

Det er en klar anbefaling at politikontaktene har tid og kapasitet til å utøve rollen.

5.1 Oppgaver

Politikontaktene har mangfoldige og sammensatte oppgaver, og mye må tilpasses lokale forhold og utfordringer. Politikontaktene bidrar til jevnlig tilstedeværelse og samhandling med sine kommuner. Politikontakten er en viktig funksjon i kommune-politisamarbeidet. Av hovedoppgaver nevnes følgende;

- Holde seg oppdatert om trender i kriminaliteten og inneha god lokalkunnskap.
- Ha et nært samarbeid med politiets etterretningsfunksjon, og bidra til at det produseres kunnskapsprodukter til

politirådsarbeidet med utgangspunkt i kunnskapsgrunnlag fra både politi og kommune.

- Sørge for kunnskapsdeling og erfaringsutveksling internt i politiet, og mellom politiet og samarbeidsaktører i kommune, næringsliv og interesseorganisasjoner.
- Gi råd om bruk av forebyggende metoder og tiltak ovenfor eksterne aktører.
- Bidra til at samarbeidsmodeller (f.eks. SLT) mellom politi og kommune fungerer godt.
- Bistå tjenesteenhetsleder/ driftsenhetsleder i planlegging og gjennomføring av møter i politiråd og andre på ulike felles møtearenaer mellom kommune / politi.

¹⁵ Ved behov for å dekke flere enn 3 kommuner skal dette godkjennes av Politidirektoratet.

5.2

Forankring og fullmakter

Politikontaktene er organisatorisk plassert på ulike steder i politiorganisasjonen. Spørsmål rundt fullmakter og beslutningsmyndighet bør avklares og tydeliggjøres ved oppstart i rollen, og det anbefales at politikontaktene gis tilstrekkelig myndighet til å ivareta forpliktende avtaler og oppgaver og til å fatte nødvendige beslutninger. På områder hvor politikontakten ikke har beslutningsmyndighet kan nødvendig beslutningskompetanse sikres gjennom nærhet og dialog med den enkelte tjenesteenhetsleder. Det anbefales at tjenesteenhetsleder alltid deltar i politiråd for å sikre nødvendig beslutningsmyndighet fra politiets side i møtet.

Det bør gis opplæring og tett oppfølging av nye politikontakter for å bidra til at vedkommende kommer raskt inn i rollen og får nødvendige kontaktpunkter.

I et politidistrikt vil det være flere politikontakter som skal ha like føringer og vilkår for oppgaven. Det er en klar anbefaling at politidistriktene sikrer god samhandlingsarena mellom politikontaktene for å sikre felles forståelse av rollen, samt bidra til erfaringsdeling og fagutvikling.

5.3

Organisering og tilrettelegging

Erfaring viser at det er en suksessfaktor når politikontakten har denne funksjonen som sin eneste rolle (100%), men at vedkommende kan være politikontakt i flere kommuner. Ved organiseringen av politikontakten må kommunens forventning og behov ivaretas. Det kan være gode grunner for at politikontaktsfunksjonen er organisert på ulike vis, blant annet ved at funksjonen ivaretas av tjenestestedsleder.

Politikontaktrollen skal være en utadrettet funksjon, og det er viktig med god lokal forankring. Lokale forhold vil avgjøre hvilken enhet politikontakten/e organiseres under, idet fordeling av ressurser og stedsplassing ligger under den enkelte politimesters styringsrett. Politikontaktene er tilknyttet de geografiske driftsenhetene (GDE).

Det er viktig å avklare hva som er politikontaktens rolle sett mot hvilken rolle og ansvar de forebyggende enhetene i distriktene har. Det bør være et nært samarbeid, men for å sikre at politikontakten gis tilstrekkelig tid og kapasitet til sine oppgaver, er det sentralt at det i fellesskap avklares hvem som gjør hva. For kommunene og andre samarbeidsaktører er det også viktig å vite hvilken funksjon som kan kontaktes ved ulike anmodninger.

6.

Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)

SLT (Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak) er en modell for å styrke samarbeidet mellom ulike offentlige etater, profesjoner, frivillige organisasjoner og næringsliv i det forebyggende arbeidet overfor barn og unge¹⁶. Hovedaktørene i samarbeidet er kommune og politi. Flere steder er ordningen utvidet til å favne en bredere aldersgruppe. Et eksempel på dette er i arbeidet mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Modellen er etablert i om lag halvparten av landets kommuner, og særlig i store og folkerike kommuner¹⁷.

Sekretariatet for konfliktrådene har utarbeidet en håndbok for SLT-samarbeidet. Her beskrives det hvordan modellen organiseres gjennom tre nivåer:

- Det styrende nivået - lokale toppledere fra kommunen, politiet og eventuelt fylkeskommunen.
- Det koordinerende nivået - virksomhets-/ enhets-/mellomledere fra kommune, fylkeskommune og politi.
- Det utførende nivået - alle som arbeider direkte med barn og unge i SLT-nettverket i kommune, politi eller frivillig sektor.

¹⁶ I Oslo kommune omtales arbeidet etter denne modellen som SaLTo – Sammen lager vi et trygt Oslo.

¹⁷ Om lag 75 % av befolkningen bor i en kommune med SLT.

I kommunene som iverksetter denne modellen opprettes det en stilling eller funksjon som SLT-koordinator¹⁸. Koordinatorens rolle er å samordne, systematisere og være et bindeledd mellom de tre nivåene i SLT-modellen. Koordinatoren skal legge til rette for et nært og godt samarbeid mellom ulike instanser og profesjoner som er involvert i det lokale rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet¹⁹. Mange kommuner har organisert det slik at politirådet er styringsnivået for SLT samarbeidet.

Det er viktig å presisere at SLT-modellen ikke er lovpålagt. Det er frivillig for kommunene å organisere det forebyggende arbeidet i henhold til denne modellen. Mange kommuner har valgt andre løsninger. Evaluering av SLT-modellen viser imidlertid at denne ordningen har stor effekt for det forebyggende samarbeidet mellom etatene²⁰ og kan anbefales.

Når det gjelder politiet er det gitt en føring om at politiet skal delta aktivt i SLT-samarbeidet i de kommunene hvor dette er etablert, og benytte øvrige strukturer for samarbeid i de kommunene som har valgt en annen organisering på det forebyggende arbeidet overfor barn og unge²¹.

¹⁸ I enkelte kommuner benyttes stillingsbetegnelse som kriminalitetsforebyggende koordinator eller kriminalitetsforebyggende rådgiver.

¹⁹ Sekretariatet for konfliktrådene (2021). *SLT-håndboken. Samordning av Lokal rus- og kriminalitetsforebyggende Tiltak*. Oslo: Sekretariatet for konfliktrådene. <https://konfliktraadet.no/slt-modellen/>

²⁰ Gundhus, Egge, Strype og Myhrer (2008). *Modell for forebygging av kriminalitet? Evaluering av Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak*. PHS forskning 2008:4. Oslo: Politihøgskolen.

²¹ Politidirektoratet (2020). *I forkant av kriminaliteten: Forebygging som politiets hovedstrategi (2021-2025)*, s. 23.

7.

Evaluering

Evaluering er en naturlig og nødvendig del av enhver form for samarbeid. En evaluering vil kunne bidra til å avdekke styrker og svakheter i samarbeidet og stimulere til læring og utvikling. Kunnskapen og innsikten som kommunene og politiet får gjennom evalueringen skal danne grunnlag for justering av det videre samarbeidet og for å styrke og utnytte potensialet som ligger i samarbeidsformen.

Evaluering må utføres av de forane (politiråd, temavise samarbeid mv.) hvor samarbeidet skjer. Evaluering av kommune-politisamarbeid vil i hovedsak dreie seg om prosessevaluering og ikke resultat/effektevaluering. Omfanget av hva og hvordan man ønsker å evaluere, vil være opp til det enkelte fora å beslutte. Det foreligger imidlertid egen veileder for evaluering av politiråd²² som kan benyttes. Det er særlig hovedspørsmål på side 5 i nevnte veileder som kan være aktuelle:

- Hovedspørsmål 1 – Om statussituasjonen i samarbeidet. Hva har politirådet gjort og fått til?
- Hovedspørsmål 2 – Om tiltak som er iverksatt av politirådet. Hvilke tiltak er blitt iverksatt, og hvilke aktører har deltatt?
- Hovedspørsmål 3 – Om interne forhold i samarbeidet. Hvordan er samarbeidsklimaet i politirådet? Hva fremmer og hemmer samarbeidet?

- Hovedspørsmål 4 – Om eksterne rammer for samarbeidet. Hvordan fungerer de formelle rammene for samarbeidet?
- Hovedspørsmål 5 – Om læringspunkter for politirådet. Hva er de viktigste læringspunkter for politirådet?
- Hovedspørsmål 6 – Om politirådets arbeid fremover.
Hvordan kan politirådet, på bakgrunn av svarene på de foregående spørsmålene, forbedre og skissere politirådets arbeid fremover?

En enkel metode som brukes mye i kommunene er ”GLL metoden”, som baserer seg på følgende spørsmål²³.

- Hva har vi gjort?
- Hva har vi lært?
- Hva var lurt?

Som ytterligere eksempel for å se hvordan evaluering kan gjennomføres, kan det være nyttig å se hen til *Veileder for egnevaluering* utarbeidet av KS²⁴.

Det bør fremkomme i samarbeidsavtalen hvor ofte samarbeidet skal evalueres.

²² Politidirektoratet (2016). *En veileder for egnevaluering av politirådets arbeid*.

²³ Tiller & Gedda (2017). *Metoden Gjort Lært Lurt*. Se også presentasjoner på YouTube.

²⁴ <https://www.ks.no/fagomrader/helse-og-omsorg/folkehelse/veileder-i-egnevaluering/> Veilederen er beregnet på kommuner og fylkeskommuner som gjennomfører prosjekter i regi av Folkehelseprogrammet. Intensjonen er likevel at tilnærmingen og rådene som gis skal kunne være nyttige også for andre som skal gjennomføre et prosjektarbeid.

8.

Avslutning

Kriminalitet og uønskede hendelser påfører både enkeltpersoner og samfunnet store kostnader på mange plan. For å kunne møte utfordringer og bidra til et tryggere lokalsamfunn må samarbeid, samarbeidsklima og tidlig involvering være en rød tråd på alle plan i kommune- og politisamarbeidet. Helhetlig, samordnet innsats basert på felles situasjonsforståelse, innsikt om innbyggernes behov, tiltak på tvers av sektorer og helhetlig forebyggende fokus er kjernen i arbeidet både for politikontaktene og i politirådene.

Det forebyggende arbeidet kan gi større effekt gjennom inkludering av frivillige og lokalt næringsliv. Summen av intensjoner og gode tiltak bidrar til styrket forebygging gjennom større nedslagsfelt og rekkevidde. Dette kan gi store gevinster økonomisk, men også menneskelig i form av trygghet og trivsel.

Det krever et kontinuerlig og strategisk arbeid å sikre god samhandling over tid. Evaluering og videreutvikling bør være inkludert i alle aktiviteter for å sikre best mulig samarbeid.

9.

Dokument- revisjon

Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeider	Dokumenteier
NY	27.03.2023	Veileder for kommune og politisamarbeid	Politidirektoratet og KS	Politidirektoratet og KS

POLITIET

